

УДК 338.1: 620.9(477)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Швец Н.В., Паничок М.Ю., Марченко А.Д.

EVALUATION OF REGIONAL DEVELOPMENT MANAGEMENT EFFECTIVENESS: METHODOLOGICAL ASPECT

Shvets N.V., Panychok M.Y., Marchenko A.D.

Стаття присвячена проблематиці оцінювання управління регіональним розвитком. Аналізуються та узагальнюються різні точки зору на процес регіонального розвитку, на підставі отриманих результатів виокремлюються складові регіонального розвитку та надається їх характеристика. Пропонується методика оцінки ефективності управління розвитком регіону як в цілому, так і за окремими складовими, в основі якої полягає динамічна багатofакторна модель. Для практичного використання даної моделі визначено та обґрунтовано критерії оцінки ефективності управління регіональним розвитком, подано економічну інтерпретацію результатів оцінки.

Ключові слова: регіональний розвиток, ефективність управління, інтегральна динамічна оцінка.

Вступ. У сучасних умовах удосконалення механізмів регулювання процесів економічного розвитку регіонів набуває особливого значення. Це, зокрема, зумовлено тим, що продовжують відбуватись процеси реформування всіх сфер економіки, а основний тягар реформ переміщується на регіональний рівень.

Постановка проблеми. Для розробки ефективного механізму регулювання процесів економічного розвитку регіонів необхідно точно визначати проблеми територій та недоліки в системі регіонального управління, які потребують адекватних рішень та дій. За таких умов вкрай необхідним є вдосконалення методики оцінювання ефективності управління розвитком регіонів, а також впливу чинників на регіональні процеси. Актуальність теми дослідження визначається виключною важливістю виявлення вад управлінського процесу, що не дозволяють регіону адаптуватися до впливу зовнішніх умов функціонування, для прийняття обґрунтованих рішень щодо забезпечення умов сталого розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим підґрунтям даного дослідження є праці українських та зарубіжних вчених щодо комплексу питань визначення й оцінки ефективності управління

регіональним розвитком, створення механізмів управління ним тощо. Зокрема, з'ясуванню сутності регіонального розвитку присвячені роботи українських і зарубіжних вчених С.С. Арутюняна, Р.Р. Арутюняна [1], В.Е. Лепського [8], І.Г. Яненкової [17] та інших. Багато вчених концентруються на оцінці розвитку регіонів, виявляють проблеми та чинники прискорення регіонального розвитку. Відомий український вчений-регіоналіст О.С. Власюк [4] проаналізував соціально-економічний розвиток регіонів України в умовах децентралізації влади, виявивши основні виклики та загрози та запропонувавши нові механізми їх подолання. Результати досліджень вченого мають концептуальний характер, стосуючись всіх регіонів. С.І. Гречана та Ю.С. Рогозян [6] в своїх дослідженнях зосередилися на проблематиці сучасного етапу розвитку Донецької та Луганської областей, описавши специфіку їхнього розвитку. За результатами досліджень вчені сформувавши пропозиції щодо реагування на виклики регіонального розвитку чи пом'якшення їхнього негативного впливу на основні сфери життєдіяльності території. У продовження досліджень вищезгаданих вчених-регіоналістів, Н.О. Васильчук [3] виявив спільні проблеми регіонального розвитку, використавши для цього експертну оцінку, яка сприяє об'єктивному баченню регіональних проблем, що в свою чергу дає можливість оперативно та зважено ухвалювати управлінські рішення. Проте, ці дослідники розглядали результативний соціально-економічний стан регіонів, не беручи до уваги сам процес управління регіональним розвитком.

Власне управлінський процес на регіональному рівні досліджується у працях Г.В. Жаворонкової [7], яка сконцентрувала увагу на стратегічному аспекті регіонального управління, обґрунтувавши шляхи його вдосконалення. Р.А. Галгаш [5], розглядаючи процес стратегічного управління регіоном, сформував та обґрунтував регіональні кластери відповідно до оригінальної концепції економічного кластера та у

зставленні такого розуміння економічного кластера з баченням його як об'єкта стратегічної координації. Різні аспекти регіонального управління досліджували М.І. Небава і Л.М. Ткачук [10], які детально описали цей процес, приділивши особливу увагу показникам соціально-економічного розвитку регіонів.

Таким чином, у вітчизняній науковій літературі представлено чимало методичних підходів до оцінювання фактично досягнутого рівня економіки регіонів з використанням певних статистичних показників. Однак ці підходи не дозволяють отримати інтегральну оцінку процесу управління регіональним розвитком та визначити слабкі місця в системі управління регіоном. Адже досить часто показники мають різноспрямовані тенденції, що не дає можливості об'єктивно оцінити якість та дієвість запроваджуваних на регіональному рівні управлінських заходів, а також своєчасно виявити проблеми, які лише назрівають та в подальшому можуть негативно вплинути на розвиток регіону.

Тому подальша розробка методики інтегрального (узагальненого) оцінювання ефективності регіонального розвитку залишається актуальним науковим завданням.

Мета статті – вдосконалення методики та визначення системи показників для оцінки ефективності управління розвитком регіону.

Результати досліджень. Проблема забезпечення розвитку соціально-економічних систем тривалий період не втрачає своєї актуальності, тому є предметом дискусій як в колах науковців-теоретиків, так і серед економістів-практиків. У працях багатьох вітчизняних вчених, зокрема М.Є. Рогози [11, с. 35] та інших, під розвитком розуміється зміна стану певного об'єкту. Але вчені зазначають, що така зміна має вирізнятися необоротністю, спрямованістю, та мати закономірний характер. При цьому, слід зауважити, що саме спільний прояв цих ознак надає підстави вважати такі зміни розвитком. В іншому випадку йтиметься про інші типи змін (катастрофічні, тимчасові, та такі, що не змінюють якісні ознаки об'єкту). Тобто розвиток – це такий процес стійких змін, який перетворює саме якісні характеристики об'єкту.

Розвиток регіону – це процес незворотніх, спрямованих та закономірних змін, результатом яких є якісні трансформації соціально-економічного стану певного регіону [13, с. 5]. Слід зазначити, що регіон як об'єкт відповідних перетворень, являє собою складну соціально-економічну систему, що певним чином відбивається і на процесі розвитку. Зокрема, соціальна та економічна підсистеми регіону є взаємопов'язаними та взаємообумовлюючими, тому якісні трансформації однієї з цих підсистем неодмінно спровокують зміни й інших підсистем. Зазвичай, регіональний розвиток відбивається зростанням обсягів виробництва на тлі підвищення рівня технологічного укладу, зростанням добробуту населення та покращенням соціальних аспектів життєдіяльності регіону. Іншими словами, навіть найнезначніші зміни будь-якої з підсистем можуть спричинити значні

трансформації соціально-економічного стану регіону. Саме тому, на рівні регіону необхідно забезпечити керованість таких змін. Мова йдеться передусім про побудову ефективного механізму регулювання розвитку регіону.

На думку Л. Федулової [15, с. 88], механізм регулювання соціально-економічного розвитку регіону – являє собою певну сукупність взаємопов'язаних елементів, за допомогою яких здійснюється вплив на соціально-економічну систему регіону з метою досягнення певних якісних перетворень. Основні цілі регулюючого впливу на соціально-економічну систему регіону подані на рис. 1.

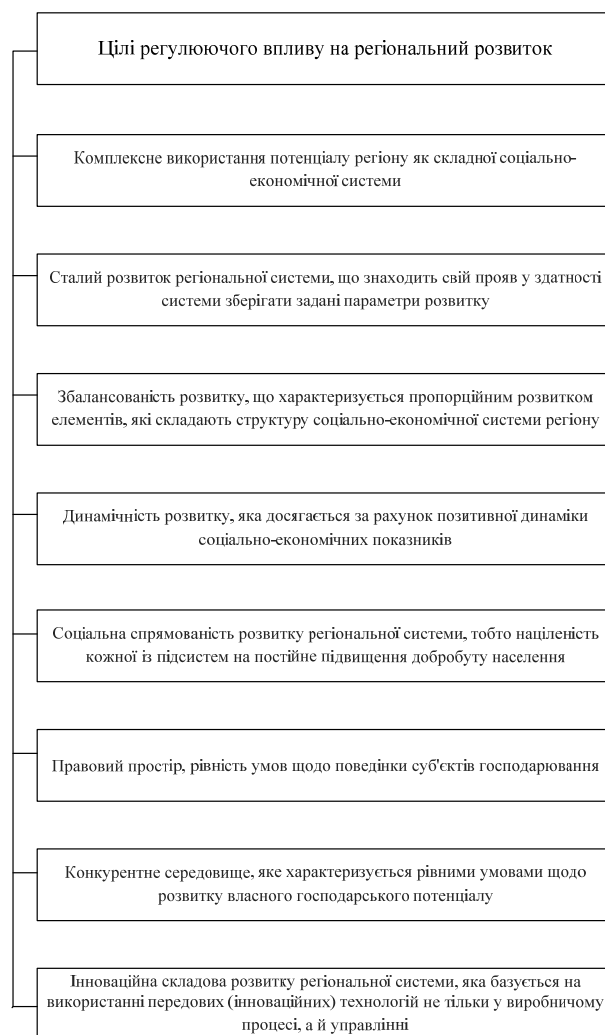

Рис. 1. Основні цілі регулюючого впливу на соціально-економічну систему регіону

Джерело: складено автором за матеріалами [15]

Як випливає з рис. 1, регулюючий вплив на регіональний розвиток має забезпечувати якісні трансформації всіх аспектів та підсистем соціально-економічної системи регіону.

У міжнародній практиці для оцінки рівня соціально-економічного розвитку країн використовуються різні показники. Найбільш поширеним з них є індекс розвитку людини, який враховує різні аспекти соціальної сфери як-то тривалість життя, середній

рівень освіти, тощо. Також, до цього показника включаються й певні економічні індикатори: зміна рівня середньодушового доходу, тощо. За допомогою індексу розвитку людини формуються рейтинги країн за якістю життя [8, с. 73].

У практиці макро- та мезоекономічного аналізу використовуються також певні показники (валовий регіональний продукт; продуктивність суспільної праці; рівень зайнятості та безробіття; національний дохід на душу населення; рівень споживання окремих матеріальних благ; ступінь диференціації доходів; тривалість життя; рівень фізичного здоров'я; рівень освіти; і ін.) [10]. Наведені показники виступають кількісними характеристиками різних аспектів та складових регіонального розвитку. Однак, не можуть повною мірою відобразити взаємний вплив таких складових.

Застосування структурно-рівневого підходу в дослідженні згаданих ресурсних передумов дозволяє визначити рівні інтеграції ресурсних елементів і складових та побудувати принципову схему їх взаємозв'язків (рис. 2), відповідно до якої елементний рівень передумов регіонального розвитку визначає останній як сукупність ресурсів, зокрема трудових, інформаційних, капітальних, матеріальних, фінансових, інвестиційних.

Як відомо, під інтеграцією (від лат. *integratio* – відновлення, поновлення) розуміється: 1) взаємодія, взаємопроникнення ресурсних елементів; 2) процес і результат взаємозближення елементів й утворення нових зв'язків; 3) об'єднання елементів в єдине ціле [14]. Зважаючи на сказане, слід відзначити, що інтегративна взаємодія капітальних та матеріальних ресурсів утворює матеріально-технічну складову, яка на практиці створює певний технологічний уклад або техніко-технологічну базу виробництва підприємства.

Взаємозв'язки фінансових та інвестиційних ресурсів формують фінансово-інвестиційну складову, що характеризує здатність підприємства формувати та розвивати ресурсний потенціал. Трудові ресурси у поєднанні з інформаційним забезпеченням створюють інтелектуально-трудова складову, яка вирізняється особливою роллю у створенні ресурсних передумов сталого розвитку регіону, оскільки саме вона лідирує у забезпеченні взаємодії всіх його складових [15, с. 89].

Таким чином, під регіональним розвитком розуміється багатовимірний і багатоаспектний процес, який розглядається з точки зору сукупності різних соціальних і економічних цілей. Основними показниками регіонального розвитку є динаміка валового регіонального продукту, середньодушовий дохід, продуктивність праці тощо. На процес функціонування та розвитку регіону впливають зовнішні та внутрішні чинники, які можуть бути контрольованими або неконтрольованими з боку суб'єктів управління регіональним розвитком. При цьому ресурсні передумови регіонального розвитку на відповідному рівні створюють складові: матеріально-технічну, фінансово-інвестиційну та інтелектуально-трудова.

При цьому досягнення цілей та успішне виконання завдань сталого розвитку будь-якого регіону значною мірою залежить від ефективності управління регіональним розвитком. Саме тому оцінка ефективності останнього є дуже важливою, оскільки надає можливість виявити недоліки та вади управління та визначити шляхи їх подолання, а відтак, забезпечити досягнення цілей сталого розвитку регіону.

У наукових дослідженнях регіонального розвитку використовується низка загальних та спеціальних методів наукового пізнання. М.І. Небава та Л.М. Ткачук розглядають інструментарій макро- та мезоекономічного аналізу, виокремлюючи такі його методи (рис. 3) [10].

Рис. 2. Принципова схема взаємозв'язків рівнів інтеграції елементів та складових розвитку регіонів

Джерело: складено автором за матеріалами [10; 11; 15]

Рис. 3. Традиційні методи макро- та мезоекономічного аналізу

Джерело: складено автором за матеріалами [10]

Проте, подані на рис. 3 методи, надаючи певне уявлення про соціально-економічний стан регіону, не дозволяють надати узагальнену оцінку ефективності управління регіональним розвитком та виявити «слабкі» місця в системі управління регіоном.

Виходячи з цього в статті пропонується авторська система показників та методика оцінювання ефективності управління регіональним розвитком, яка ґрунтується на моделі (1) загальної ефективності управління певним об'єктом, що представлена О. Барабановим та В. Ільїнським [2] та включає потрібну, результативну та витратну ефективності:

$$E = \frac{P}{B} \cdot \frac{C}{P} \cdot \frac{P}{P'} \quad (1)$$

де C – цілі об'єкту управління;

P – потреби;

P – результати;

B – витрати.

Отже, перший множник даної моделі являє собою витратну ефективність, другий – потрібну ефективність, а третій – результативну.

Логіка цього методу базується на тому, що витратна ефективність визначається як відношення результату, який було досягнуто, до витрат. Результативна ефективність – відношення досягнутого результату до потреб. Потрібна ефективність – це відношення цілей до потреб, ідеалів і норм. Зазначені види ефективності створюють ланцюг: потрібна ефективність визначає результативну, а результативна – витратну.

Використовуючи цю логіку та адаптуючи її до специфіки управління розвитком регіону, було роз-

роблено авторський методичний підхід, який розкривається нижче.

Результативну ефективність доцільно розглядати як відношення реального валового регіонального продукту (ВРП) в аналізованому періоді до максимального значення цього показника за певний період часу (проміжок часу між двома кризовими точками).

Потрібна ефективність може розглядатися як максимальне значення ВРП за певний період до умовного показника, що втілює ідеальний стан соціально-економічної сфери регіону, тобто при збереженні докризових темпів зростання ВРП.

Витратну ефективність пропонується визначати відношенням ВРП до витрат, пов'язаних з адмініструванням регіону, тобто витрат на утримання апарату управління розвитком регіону та витрат на реалізацію програм соціально-економічного розвитку регіону (у тому числі бюджетних асигнувань).

Слід додати, що ефективність управління необхідно визначати у динаміці, саме така оцінка найбільш об'єктивно відбиває суть управлінського процесу як забезпечення руху від поточного стану керованої системи до бажаного. З цією метою в моделі пропонується використовувати не абсолютні значення показників, а індекси їх зміни.

Варто наголосити, що при виборі методів дослідження регіонального розвитку необхідно враховувати наявність та доступність інформації. Так, останнім часом у державній та регіональній статистиці викладаються більш укрупнені відомості, що значно обмежує можливості використання деяких методів дослідження. З урахування вищевикладеного, пропонується здійснювати інтегральну оцінку ефективності управління розвитком регіону у такий спосіб:

Інтегральний динамічний коефіцієнт загальної ефективності управління розвитком регіону (E^{ynp}):

$$E^{ynp} = \frac{I_{BRП}}{I_{ц}} \cdot \frac{I_{BRП}}{I_{витр.розв.р}} \cdot \frac{I_{BRП}}{I_{BRП}^{умов}} \quad (2)$$

де $I_{BRП}$ – індекс зміни реального валового регіонального продукту (відношення ВРП у поточному періоді до ВРП у попередньому періоді);

$I_{ц}$ – «індекс цілей» - відношення індексу зміни ВРП у поточному періоді до індексу ВРП у до кризовому періоді. Показник характеризує ступінь наближення регіону до докризового стану;

$I_{витр.розв}$ – індекс зміни витрат на утримання апарату управління розвитком регіону та витрат на реалізацію програм соціально-економічного розвитку регіону (у тому числі бюджетних асигнувань);

$I_{BRП}^{умов}$ – умовний індекс зміни ВРП, тобто відношення індексу зміни ВРП у поточному періоді до максимального індексу ВРП за певний період (між двома кризовими явищами). Показник характеризує ступінь наближення регіону до найкращого досягнутого стану, тобто до умовно ідеального на даний момент стану економіки регіону.

На даний момент відомості для розрахунку вищевказаних показників є наявними у державних та регіональних статистичних звітах.

Застосування даного методу оцінки надасть можливість урахувати достатню кількість показників та об'єктивно оцінити ефективність управління розвитком регіону.

Оцінки ефективності управління інтелектуально-трудовою складовою розвитку регіону пропонується здійснювати за допомогою показників, що характеризують її стан та мобілізацію, зокрема таких:

частка економічно активного населення в загальній чисельності населення регіону ($d_{акт}$);

частка економічно-активного населення, що має вищу освіту, в загальній його чисельності ($d_{вищ}$).

Показником, що характеризує мобілізацію інтелектуально-трудової складової потенціалу для забезпечення стійкого розвитку регіону, є рівень зайнятості (P_3).

Отже, для оцінки ефективності управління інтелектуально-трудовою складовою розвитку регіону пропонується використовувати комплексний показник ($K_{тр}$), що визначає її стан та мобілізацію і вираховується за такою формулою:

$$K_{тр} = d_{акт} \cdot d_{вищ} \cdot P_3. \quad (3)$$

Безпосередньо оцінку ефективності управління інтелектуально-трудовою складовою розвитку регіону пропонується здійснювати на підставі динамічної моделі, що являє собою деталізовану та трансформовану формулу загальної ефективності управління процесу, запропоновану О. Барабаном та В. Льїнським [2] та має такий вигляд:

$$E_{ін.-тр}^{ynp} = \frac{I_{K_{тр}}}{I_{витр.як}} \cdot \frac{I_{BRП}}{I_{витр.розв}}, \quad (4)$$

де $E_{ін.-тр}^{ynp}$ – інтегральний динамічний коефіцієнт ефективності управління інтелектуально-трудовою складовою розвитку регіону;

$I_{K_{тр}}$ – індекс зміни комплексного показника стану та мобілізації інтелектуально-трудової складової розвитку регіону;

$I_{BRП}$ – індекс зміни реального валового регіонального продукту (відношення ВРП у поточному періоді до ВРП у попередньому періоді);

$I_{витр.як}$ – індекс зміни витрат на забезпечення «якості» трудових ресурсів, до яких належать витрати на соціальні, освітні та медичні програми в регіоні, а також на функціонування регіональних центрів зайнятості населення;

$I_{витр.розв}$ – індекс зміни витрат на утримання апарату управління розвитком регіону та витрат на реалізацію програм економічного розвитку регіону.

При цьому перший множник в даній методиці визначає витратну ефективність управління трудовою складовою потенціалу регіонального розвитку, а другий – результативну ефективність.

Застосування індексів в запропонованій методиці дозволяє оцінити управлінський процес в динаміці, що значно підвищує об'єктивність отриманих результатів.

За аналогічною логікою пропонується здійснювати оцінку ефективності управління іншими складовими регіонального розвитку. Так, для оцінки ефективності управління матеріально-технічною складовою розвитку регіону пропонується використовувати таку формулу:

$$E_{MT}^{ynp} = \frac{I_{K_{MT}} \cdot I_{BRП} \cdot I_{іннов}}{I_{інв} \cdot I_{витр.розв}} \quad (5)$$

де E_{MT}^{ynp} – інтегральний динамічний коефіцієнт ефективності управління матеріально-технічною складовою розвитку регіону;

$I_{K_{MT}}$ – індекс зміни комплексного показника стану та мобілізації матеріально-технічної складової розвитку регіону;

$I_{іннов}$ – індекс зміни частки інноваційної продукції у складі реалізованої промислової продукції;

$I_{інв}$ – індекс зміни обсягу інвестицій в основних та оборотний капітал;

$I_{витр.розв}$ – індекс зміни витрат на утримання апарату управління розвитком регіону та витрат на реалізацію програм економічного розвитку регіону.

Індекс зміни комплексного показника стану та мобілізації матеріально-технічної складової розвитку регіону пропонується оцінювати за такою формулою:

$$I_{K_{MT}} = I_{K_{прод}} \cdot I_{d_{нов.техн}} \cdot I_A \cdot I_{MB}, \quad (6)$$

де $I_{K_{прод}}$ – індекс зміни коефіцієнта придатності основних засобів;

$I_{d_{нов.техн}}$ – індекс зміни частки новітніх технологій, впроваджених в аналізованому періоді (протягом року);

I_A – індекс зміни обсягу споживання основного капіталу;

I_{MB} – індекс зміни сукупних матеріальних витрат економічних суб'єктів регіону.

Оцінку ефективності управління фінансово-інвестиційною складовою розвитку регіону пропонується здійснювати у такий спосіб:

$$E_{\Phi I}^{ynp} = \frac{I_{K\Phi I}}{I_{субс.,под}} \cdot \frac{I_{инв}}{I_{держж}}, \quad (7)$$

де $E_{\Phi I}^{ynp}$ – інтегральний динамічний коефіцієнт ефективності управління фінансово-інвестиційною складовою розвитку регіону;

$I_{K\Phi I}$ – індекс зміни комплексного показника стану та мобілізації фінансово-інвестиційної складової розвитку регіону;

$I_{субс.,под}$ – індекс зміни обсягу субсидій та податкових пільг підприємствам;

$I_{инв}$ – індекс зміни обсягу інвестицій в основних та оборотний капітал;

$I_{держж}$ – індекс зміни частки інвестицій, профінансованих за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Індекс зміни комплексного показника стану та мобілізації фінансово-інвестиційної складової розвитку регіону пропонується розраховувати за такою формулою:

$$I_{K\Phi I} = I_{ФР} \cdot I_{двл}, \quad (8)$$

де $I_{ФР}$ – індекс зміни фінансового результату до оподаткування регіональних економічних суб'єктів;

$I_{двл}$ – індекс зміни частки інвестицій, профінансованих за рахунок власних коштів підприємств і організацій.

Таблиця

Шкала оцінки ефективності управління розвитком регіону та його складовими

Значення інтегрального динамічного коефіцієнту	Якісна оцінка ефективності управління регіональним розвитком
$E^{ynp} < 1$	Низька ефективність управління регіональним розвитком та його складовими, не забезпечується виконання поставлених цілей, темпи зростання витрат на розвиток регіону перевищують зростання результату управлінських дій, регіон поступово деградує та занепадає
$E^{ynp} = 1$	Середній рівень ефективності управління регіональним розвитком. Внаслідок застосованих управлінських дій вдається лише утримувати докризовий стан економіки регіону та запобігати занепаду регіону
$E^{ynp} > 1$	Висока ефективність управління регіональним розвитком. В регіоні не лише подолані кризові явища, але й забезпечений сталий розвиток регіону

Джерело: розроблено автором

Значення інтегрального динамічного коефіцієнту ефективності управління даними складовими регіонального розвитку можуть варіюватися у межах всього числового діапазону. Значення менше одиниці свідчать про низьку ефективність управління, вище одиниці – про високу ефективність управління відповідними складовими регіонального розвитку.

Дані інтегральні динамічні коефіцієнти можуть набувати значень у позитивному числовому діапазоні. Числові значення показників та лінгвістичний їх відповідник надані у табл.

Отже, запропонована методика оцінки ефективності управління регіональним розвитком надасть можливість виявити сильні та слабкі сторони управлінського процесу, які надалі полягатимуть в основі розробки коригуючих рішень.

Висновок. Таким чином, на основі викладеного матеріалу можна зробити наступні висновки.

Розвиток регіону можна трактувати як багатовимірний і багатоаспектний процес, який розглядається з точки зору сукупності різних соціальних і економічних цілей.

Регіональний розвиток забезпечується матеріально-технічною, фінансово-інвестиційною та інтелектуально-трудовою складовими.

Запропонована методика оцінювання ефективності управління регіональним розвитком дає можливість отримати узагальнену оцінку його рівня та виявити складові управлінського процесу, які потребують дієвого впливу та розробки відповідних заходів. Перевагою запропонованої методики є її високі трансформаційні можливості: відповідно до цілей аналізу та наявності інформації. Показники, що використовуються в моделі, можуть бути замінені на інші або додатково включені до моделі.

Подальші дослідження будуть включати апробацію запропонованої методики та її удосконалення.

Л і т е р а т у р а

1. Арутюнян С.С. Інноваційна складова нової моделі економічного розвитку України у посткризовий період / С.С. Арутюнян, Р.Р. Арутюнян // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 253–257.
2. Барабан О.А., Ільїнський В.В. Методи оцінки ефективності управління мікросуб'єктами / О.А. Барабан, В.В. Ільїнський. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confcontact.com>.
3. Васильчук Н.О. Експертна оцінка як інструмент визначення спільних проблем регіонів / Н.О. Васильчук // Економіка та право. – 2016. – № 3 (45). – С. 17 – 22.
4. Власюк О.С. Соціально-економічний розвиток регіонів України в умовах децентралізації влади: виклики, загрози, нові механізми. Регіональна економіка. – 2016. - № 3. - С. 5 – 9.
5. Галгаш Р.А. Регіональні кластери як об'єкт стратегічної координації / Р.А. Галгаш // Економіка та право. – 2016. – № 3 (45). – С. 59 – 63.
6. Гречана С.І., Рогозян Ю.С. Соціально-економічний розвиток Донбасу крізь призму сучасності: виклики та можливості / С.І. Гречана, Ю.С. Рогозян // Економіка та право. – 2018. – № 3 (51). – С. 49 – 57.

7. Жаворонкова Г.В. Стратегічне управління розвитком регіону / Г.В. Жаворонкова, В.О. Жаворонков // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. Сер.: Економіка, право, політологія, туризм. — 2010. — № 1. — С. 25-30.
8. Лепский В.Е. Рефлексивно-активные среды инновационного развития / В.Е.Лепский. - М. : Изд-во «Когито-Центр», 2010. — 255 с.
9. Мельникова О.А. Особливості формування маркетингової інформаційної системи регіону / О.А. Мельникова // Економіка та право. — 2016. — № 3 (45). — С. 11 — 16.
10. Небава М.І., Ткачук Л.М. Управління регіональним розвитком / М.І. Небава, Л.М. Ткачук // Електронні посібники ВНТУ. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/0.html
11. Рогоза М.С. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми : монографія / М.С. Рогоза, К.Ю. Вергал. — Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. — 136 с.
12. Рогозян Ю.С. Німецький та італійський досвід реалізації міжрегіонального співробітництва / Ю.С. Рогозян // Економіка та право. — 2016. — № 3 (45). — С. 25 — 39.
13. Серебряк К.І. Концепт розвитку інформаційної інфраструктури економічного співробітництва регіонів України / К.І. Серебряк // Економіка та право. — 2016. — № 3 (45). — С. 5 — 9.
14. Словник іншомовних слів / [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.jnsm.com.ua/ures/book/index.shtml>
15. Федулова Л. Концептуальні моделі інноваційної стратегії України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. — 2012. — № 1. — С. 87-100.
16. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України : монографія / М.І. Діба, О.М.Юркевич, Т.В. Майорова, І.В. Власова та ін.; за ред. д.е.н., проф. М.І. Діби і к.е.н., доц. О.М. Юркевич. — К. : КНЕУ, 2016. — 425 с.
17. Яненко І.Г. Організаційно-управлінські ресурси інноваційного розвитку економіки: методологія та практика: монографія / І.Г. Яненко. — Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2012. — 380 с.
6. Hrechana S.I., Rohozyan YU.S. Sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok Donbasu kriz' pryizmu suchasnosti: vyklyky ta mozhlyvosti / S.I. Hrechana, YU.S. Rohozyan // Ekonomika ta pravo. — 2018. — № 3 (51). — S. 49 — 57.
7. Zhavoronkova H.V. Stratehichne upravlinnya rozvytkom rehionu / H.V. Zhavoronkova, V.O. Zhavoronkov // Naukovyy visnyk Instytutu mizhnarodnykh vidnosyn Natsional'noho aviatsiynoho universytetu. Ser.: Ekonomika, pravo, politolohiya, turyzm. — 2010. — № 1. — S. 25—30.
8. Lepskey V.E. Refleksyvno-aktyvnye sredy ynnovatsyonnoho rozvytyya / V.E.Lepskey. - M. : Yzd-vo «Kohyto-Tsentr», 2010. — 255 s.
9. Mel'nykova O.A. Osoblyvosti formuvannya marketynhovoyi informatsiynoyi systemy rehionu / O.A. Mel'nykova // Ekonomika ta pravo. — 2016. — № 3 (45). — S. 11 — 16.
10. Nebava M.I., Tkachuk L.M. Upravlinnya rehional'nyy rozvytkom / M.I. Nebava, L.M. Tkachuk // Elektronni posibnyky VNTU. — [Elektronnyy resurs] — Rezhym dostupu: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/0.html
11. Rohoza M.YE. Stratehichnyy innovatsiynyy rozvytok pidpryyemstv: modeli ta mekhanizmy : monohrafiya / M.YE. Rohoza, K.YU. Verhal. — Poltava : RVV PUET, 2011. — 136 s.
12. Rohozyan YU.S. Nimets'kyi ta italiys'kyi dosvid realizatsiyi mizhrehional'noho spivrobotnytstva / YU.S. Rohozyan // Ekonomika ta pravo. — 2016. — № 3 (45). — S. 25 — 39.
13. Serebryak K.I. Kontsept rozvytku informatsiynoyi infrastruktury ekonomichnoho spivrobotnytstva rehioniv ukraiyiny / K.I. Serebryak // Ekonomika ta pravo. — 2016. — № 3 (45). — S. 5 — 9.
14. Slovyk inshomovnykh sliv / [Elektronnyy resurs] — Rezhym dostupu: <https://www.jnsm.com.ua/ures/book/index.shtml>
15. Fedulova L. Kontseptual'ni modeli innovatsiynoyi stratehiyi Ukrayiny / L. Fedulova // Ekonomika i prohozuvannya. — 2012. — № 1. — S. 87-100.
16. Finansove zabezpechennya innovatsiynoho rozvytku Ukrayiny : monohrafiya / M.I. Dyba, O.M.Yurkevych, T.V. Mayorova, I.V. Vlasova ta in.; za red. d.e.n., prof. M.I. Dyby i k.e.n., dots. O.M. Yurkevych. — K. : KNEU, 2016. — 425 s.
17. Yanenkova I.H. Orhanizatsiyno-upravlins'ki resursy innovatsiynoho rozvytku ekonomiky: metodolohiya ta praktyka: monohrafiya / I.H. Yanenkova. — Mykolayiv: Vyd-vo CHDU imeni Petra Mohyly, 2012. — 380 s.

References

1. Arutyunyan S.S. Innovatsiyna skladova novoyi modeli ekonomichnoho rozvytku Ukrayiny u postkryzovyy period / S.S. Arutyunyan, R.R. Arutyunyan // Visnyk natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnika». — 2010. — № 691. — S. 253—257.
2. Baraban O.A., Il'yins'kyu V.V. Metody otsinky efektyvnosti upravlinnya mikrosub'yektamy / O.A. Baraban, V.V. Il'yins'kyu. - [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://confcontact.com>.
3. Vasylychuk N.O. Ekspertna otsinka yak instrument vyznachennya spil'nykh problem rehioniv / N.O. Vasylychuk // Ekonomika ta pravo. — 2016. — № 3 (45). — S. 17 — 22.
4. Vlasyuk O.S. Sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok rehioniv Ukrayiny v umovakh detsentralizatsiyi vlady: vyklyky, zahrozy, novi mekhanizmy. Rehional'na ekonomika. — 2016. - № 3. - S. 5 — 9.
5. Halhash R.A. Rehional'ni klasteri yak ob'yekt stratehichnoyi koordynatsiyi / R.A. Halhash // Ekonomika ta pravo. — 2016. — № 3 (45). — S. 59 — 63.

Швец Н.В., Панычок М.Ю., Марченко А.Д. Оценка эффективности управления региональным развитием: методологические аспекты

Статья посвящена проблематике оценки управления региональным развитием. Анализируются и обобщаются различные точки зрения на процесс регионального развития, на основании полученных результатов выделяются составляющие регионального развития и представляется их характеристика. Предлагается методика оценки эффективности управления развитием региона, как в целом, так и по отдельным составляющим, которая основывается на использовании динамической многофакторной модели. Для практического использования данной модели определены и обоснованы критерии оценки эффективности управления региональным развитием, пред-

ложена экономическая интерпретация результатов оценки.

Ключевые слова: региональное развитие, эффективность управления, интегральная динамическая оценка.

Shvets N. V., Panychok M. Y., Marchenko A.D. Evaluation of regional development management effectiveness: methodological aspect

The article is devoted to the problems of assessing the management of regional development. Various points of view on the process of regional development are analyzed and generalized, indicators of development of regions and territories are examined, the possibilities of their application to assess the effectiveness of the managerial process at the regional level are examined. Based on the results obtained, the components of regional development are distinguished, in particular, intellectual labor, material and technical, and financial and investment; their characteristic is presented, and also the mechanism of interaction between the components in the process of functioning of the regional economy is described. A technique is proposed for evaluating the effectiveness of managing the development of a region, both as a whole and in terms of individual components, which is based on the use of a

dynamic multifactor model. The advantages of this model in comparison with the considered basic technique are disclosed. For the practical use of this model, criteria for assessing the effectiveness of regional development management have been identified and justified, an economic interpretation of the assessment results has been proposed.

Key words: regional development, management efficiency, integrated dynamic assessment.

Швец Н. В. – к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, shvetsnnn@ukr.net

Паничок М. Ю. – здобувач вищої освіти, 3 курс бакалавратури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, e.nigma1898@gmail.com

Марченко А. Д. – здобувач вищої освіти, 2 курс магістратури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, er.ti.vnu@gmail.com

Рецензент: д.е.н., професор **Чернявська Є.І.**

Стаття подана 05.05.2019